

ERDÉSZETI LAPOK

LXXXIII.
ÉVF.AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖZLÖNYE12.
FÜZET.

KIADJA AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Megindították 1862-ben Wagner Károly és Divald Adolf

Felelős szerkesztő és kiadó:

DR. TECHN. MIHÁLYI ZOLTÁN

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díja: egész évre 36 P, erdészeti altiszteknek 18 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagdíj fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest V., Alkotmány-u. 6. sz. II. em.

(Táv. : 323-722.)

Közleményeink átvétele — akár kivonatosan is — csak a forrás megnevezésével történhetik.

Az akác és a magyar erdész.

Írta: Palotay István.

Gazdáktól, méhészekről gyakran hallhatjuk a szemrehányást, hogy az erdészek *nem szeretik az akácot*.

Lapunk márciusi számában Rónay György „Igazságot az akácnak!” c. tanulmányában azt írja, hogy az akácnak még mindig nincs kellő becsülete az erdőgazdaságban. Közli egy német bányamérnök véleményét is, aki szerint az erdészet az oka annak, hogy nincs elegendő akác bányafa.

A cikkeket csekély rövidítéssel (a forrás megjelölése nélkül) a Fás Tudósító is átvette.¹ Egyes megállapításait szükségesnek tartom foglalkozni, mert — bár Rónay Györgyöt tanulmánya megírásában nyilvánvalóan a legtisztább jószándék vezette — téves következtetésekre nyújthatnak alkalmat azoknak, akik az akác telepítésével kevésbé foglalkoztak.

A gazdák egyike-másika azért tart minket, erdészeket, az akác ellenségeinek, mert a nagyon silány talajra — ha másképpen megjavítani nem tudjuk — nem a gyorsan növény akácot ültetjük, hanem az erdei- vagy feketefenyőt, a méhészek pedig azért, mert ezek a fenyvesek nem hoznak akácvirágot. Valami érthetetlen ellenszenvet sejteneink bennünk az akác iránt és gyakran haragudnak is ránk ezér. Pedig tévednek, akik így gondolkodnak.

Alig van ugyanis fafaj, amellyel a magyar erdészek az irodalomban és a gyakorlatban annyit foglalkoztak, mint az akáccal.

Már 1926-ban egy magyar erdőmérnök: de Pottere Gerard

¹ „Az akác multja és jövője“ címen, 1944, 15—16. szám.

mutatót látott szükségesnek összeállítani az alföldi irodalomról, amely természetesen jórészt az akác irodalma volt.

Az akác monografiáját *Vadas Jenő* írta meg, az akác fatermési és növekedési tábláit *Fekete Zoltán* szerkesztette. Az Erdészeti Lapok hasábjain *Kiss Ferenc dr.* és *id. Béky Albert* egy időben egész kis vitairódmalmat fejlesztettek ki — az érdeklődők nagy okulására — az alföldi, nagy részben akácfasítási kérdésekről. Ezen kívül is számos értekezés jelent meg az akácról, főképen 1920 után. Még számos igen jónevű magyar erdészt említhetnék meg, akik az akáccal irodalomban, gyakorlatban sokat és szeretettel foglalkoztak, pl. *Mátyus József*, *Fekete János*, *Ajtay Jenő*, *Kallivoda Andor* és sokan mások.

Erősen túlzottnak tartom *Rónay Györgynek* azt a megállapítását is, hogy az 1918 utáni erdészeti vezetőség hadat üzent az akácnak és erdőgazdasági felkarolását *megtiltotta*. Hiszen a fentemlítettek közül többen tagjai voltak ennek a vezetőségnek, sőt a „*Kaán Károly* és hívei“ csoportba is beletartoztak.

Kiss Ferenc dr., az akác legalaposabb ismerője, akit *Fodor Gyula* méltán nevezett az alföldi erdészet legnagyobb szaktekintélyének,² *Kaán Károly* teljes bizalmát és nagyrabecsülését bírta. S hogy ez kölcsönös volt, az *Kiss Ferenc dr.* írásaiból is kiténik.³ Nem tartozom azok közé a szerencsések közé, akik *Kiss Ferenc dr.*-t személyesen is ismerik, de az iránta érzett tiszteletet először, még serdülő koromban éppen maga *Kaán Károly* oltotta belém. Tette volna ezt, ha ellensége lett volna az akácnak, amelynek ugyanakkor *Kiss Ferenc* oly nagy barátja és erdőgazdasági művelője volt?

Kaán Károly, aki — elismerem — az akác megítélésében bizonyos fejlődésen ment át, nem az akácnak, hanem az általa „akácmániának“ nevezett törekvésnek volt az ellensége, amely olyan helyekre is akácot kívánt, ahol nevelése ne mindokolt. Az akácmániát ép oly veszélyesnek ítélte, mint a hegyvidék ellücsösítését. A rossz talajokra nem az akác, hanem fenyőfélék telepítését ajánlotta. Hangsúlyozta, hogy állásfoglalása nem jelenti azt, mintha irtóháborút kívánna vezetni az akác ellen és az egész vonalon megakadályozni kívánná annak tenyésztését, hiszen jól ismerte az akác előnyeit, sőt egyes helyeken pótolhatatlanságát. Soha azelőtt annyi akácmagot nem vásárolt és annyi akáccsemetét nem nevelt a magyar állam, mint akkor, amikor *Kaán Károly* volt a magyar állami erdészet vezető tisztviselője.⁴ Hogy tehát a meglevőnél jóval több akácerdőre van szükség, azt nagyon is jól felismerte. Már 1920-ban fenyőből és akácból mondta fedezendőnek az 91föld gazdasági faszükségletét.⁵

És valóban: az első világháborút követő évtizedben, a gazdaság körülményekhez képest elég sok akácerdőt telepítettek. Az

² Erdészeti Lapok, 1944. V. 203. oldal.

³ Erdészeti Lapok, 1939. VIII. 939. oldal (*Kiss Ferenc*: Szeged erdészete).

⁴ *Kaán*: Erdőgazdasági problémák és azok megoldása, Budapest, 1923. 10—13. oldal.

⁵ *Kaán*: Erdőgazdaság-politikai kérdések, Budapest, 1920. 89. oldal.

állam elősegítette az erdősítést, esemete szolgáltatásával, tervek készítésével „szaktanáccsal. E munkák alapja az 1923-as alföldfásítási törvény volt, amelyet az 1918 utáni erdészeti vezetőség hozott tető alá, amelyért *Szabó István* miniszter oly imponálóan szállt síkra — s ez éppen *Kaán Károly* személyes érdeme volt.

Kaán Károly és hívei csak a régi erdővédelemtani alapelvek érvényesítését kvánták: *minden fafajt a maga helyén!* Lehet persze, hogy ezt az elvet *Kaán Károly* alkalmilag az ő szokott erőteljes módján védelmezte. Túízás volna azonban őt ezért az akác-ellenségének tekinteni. Sem az akkori kormányzati intézkedésekben (amelyek végrehajtásában történhettek a hibák), sem a szakirodalomban nem találom ennek bizonyítékait, még kevésbé látom ezt közismertnek. Amit *Kaán* az akác *meggondolatlan* alkalmazása ellen írt, azt a magyar föld termőerejének védelmében, tiszta és önzetlen meggyőződésből írta, amiért elismerés illeti meg, azok részéről is, akik egyébként sok tekintetben nem értettek vele egyet.

Rónay György szerint az akác erdőgazdasági felkarolását azért tiltották meg, mert *kiéli a talajt* — s ezt ő kemény és igazságtalan ítéletnek tarja.

Sajnos, ebben sem tudok vele egyetérteni. Tény, hogy az akác — a *Bac. radicola* révén — nitrogénben gazdagítja a talajt, ez azonban nem jelenti azt, hogy egyébként (ásványi táplálóanyagokban) sem talajzsaroló.

Vadas Jenő szerint az erdő kihasználásával összes fafajaink közül az akáccal vonjuk el a talajtól a legnagyobb mennyiségben a hamualkatrészeket.⁶ A sarjerdő növedékcsökkenését a gyökerek és tuskók elvényülésén kívül azzal is magyarázza, hogy „*a részére szükséges táplálóanyagokat a földből nagyon kiéli*“.⁷

Kiss Ferenc dr. hasonlóan vélekedik.⁸ Szerinte az akác fatermési táblák (IV+V):2, V. és VI. termőhelyein az akác sikerrel nem tenyészhető, csak előzetes talajjavítással, mivel pedig ez mesterseges úton csak igen kedvező esetben lehetséges, az ilyen talajokra talajjavító fafajokat, elsősorban erdei- és feketefenyőt kell telepíteni.⁹ Erről *Kiss Ferenc dr.* lapunknak éppen abban a számában értekezik, amelyben *Rónay György* cikke megjelent.

Ebben egyébként maga *Rónay* is azt a megállapítást teszi, hogy az akác nem ad vissza annyi ásványi táplálóanyagot a talajnak, amennyit elvont belőle. Mi más ez, mint talajzsarolás?

Hogy az akác bizonyos körülmények között nem éli ki a talajt, azt *Rónay* a nyírségi példával kívánja bizonyítani, amelyről gróf *Forgách Balázs dr.* az O. E. E. 1939. évi közgyűlésén tartott előadást. Az eljáró lényegének ismertetéséből azonban egy igen fontos mozzanat kimaradt s ezért *Rónay* okfejtése könnyen megtevesztheti azokat, akik a homoki akácásítással nem foglalkoztak.

⁶ *Vadas*: Az akác monografiája, Budapest, 1911. 38—39. oldal.

⁷ *Vadas*: i. műve, 71. oldal.

⁸ *Kiss Ferenc*: „A duna—tiszaközi homoki erdők használatának tartamosságáról.“ Erdészeti Lapok, 1939. I.

⁹ *Kiss Ferenc*: „Harc az elemi csapásokkal a Duna—Tisza, köztli homokterületeken.“ Erdészeti Lapok, 1944. III.

Szerinte ugyanis a *Forgách gróf* ismertette eljárás lényege az, hogy az akácot tag kötelekben és megfelelő csoportosításban 4—5 évig tartó mezőgazdasági köztesműveléssel kapcsolatban telepítik, ami közben a talajt rendszeresen szántják és kapálják.

Nem említi azonban, hogy emellett a silány talajokon — és a talaj gyors kimerésének veszélye csak itt fenyeget — *Forgách gróf* mennyire szükségesnek tartja a talaj alapos megjavítását.

Forgách gróf a Nyírség (aránylag nem is olyan nagyon) silány talajain istállótrágyával, zöldtrágyázással, műtrágyával történő javítást tart szükségesnek, sőt a legsilányabb helyeken előbb a zöldtrágya-növény részére is megjavítja a talajt. És emellett „csak egészséges, erőteljes növésű, dús gyökérzetű, válogatott csemetéket ültessünk!“¹⁰

Ilyen körülmények közt sokat veszt az erejéből az a megállapítás, hogy az így kezelt akácos nem használja ki a talajt. Ez ugyanis nem az akác, hanem a talaj érdeme.

Az elmondottakból következik, hogy bármennyire is kívánatos az akácok területének lényeges gyarapítása, hangsúlyoznunk kell, hogy az akácot a silány talajokon csak talajjavítással és talajműveléssel kapcsolatban szabad telepíteni.

Nem kívánt mást az 1918 utáni erdészeti vezetőség sem. Akkoriban ennek hangoztatására fokozottan szükség volt, hiszen a magyarság akkor döbönt rá, hogy Alföldünket mennyire elhanyagoltuk és mindenütt hamarosan akácot szeretett volna látni.

Ezzel szemben éppen akkor becsüljük meg az akácot, amikor a nagyon silány homokra nem ültetjük, ha azt előzetesen megjavítani nem tudjuk. Fájának kiváló tulajdonságai ne zárják el szemünk elől az akác erdőtenyésztési szempontból tárgyilagos szemléletét!

És hogy visszatérjünk az erdészekre, akik állítólag nem becsülik az akácot, megemlítem még, hogy *gróf Forgách Balázs* egyáltalában nincs ezen a véleményen, hanem előadásban elismeri, hogy az ismertetett eredményes eljárást az uradalom régi erdőtisztjei továbbá *Kiss Ferenc* és az üzemterveket készítő *Kallivoda Andor* — tehát erdészek — tették rendszeressé.

Az ügy közelebbi vizsgálata tehát azt bizonyítja, hogy nekünk magyar erdészeknek nincs semmi szégyelnivalónk az akác körül,¹¹ és nem kell az akácot „rehabilitálnunk“. *Rónay Györggyel* szemben is meg kellett ezt állapítanom, mert azok, akik a megvádolt 1918 utáni erdészeti vezetőség tagjai voltak, részben nem élnek már, akik pedig élnek, sajnos mind ritkábban vesznek tollat a kezükbe. Pedig nagyvataink ők, akikre büszkeséggel és mély tisztelettel tekintünk, illetve emlékezünk, mint olyan magyar erdészekre, akik nevüket arany betűkkel írták bele a magyar erdőgazdaság és nevezetesen a Nagy Magyar Alföld gazdasági történetébe.

¹⁰ Erdészeti Lapok, 1939. X.

¹¹ Nem szégyen, hogy 1920-ban még nem ismertük úgy az akácot, mint ma.